

ВПЛИВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Шемелинець І. І.

*кандидат юридичних наук, доцент,
директор аналітичного центру*

*Київського університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Процес формування та реалізації державної політики у сфері юридичної освіти в Україні має суттєві особливості у порівнянні із загальним процесом формування політики у сфері вищої освіти. Належність правничих спеціальностей до регульованих спеціальностей передбачає наявність окремих процедур і процесів, не притаманних іншим спеціальностям. Доступ до здобуття юридичної освіти також має свої особливості, а необхідність якнайшвидшого запровадження Єдиного державного кваліфікаційного іспиту зумовлює активну участь у його процесі інститутів громадянського суспільства

Роль громадянського суспільства у процесі формування та реалізації державної політики у сфері юридичної освіти та його вплив на прийняття певних рішень у цій царині є достатньо суттєвим.

Участь громадянського суспільства у вузькому його розумінні, у процесі формування державної політики, має різноманітні форми. Однією з найбільш усталених форм такої участі є функціонування громадських рад (далі – ГР) при відповідних міністерствах. Такі громадські ради діють на підставі постанови Кабінету міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», яким окремо затверджено типові положення про громадські ради та порядок проведення консультацій з громадськістю. Громадські ради, створені зокрема при Міністерстві освіти і науки (далі – МОН) мають інституційно і нормативно підтвержені повноваження. Наприклад ГР при МОН відповідно до окремого Положення [1] зокрема подає МОН обов'язкові для розгляду пропозиції щодо підготовки проектів нормативно-правових актів з питань формування та реалізації державної політики у відповідній сфері, вдосконалення роботи МОН, а також проводить громадську експертизу діяльності МОН, громадську антикорупційну експертизу нормативно-правових актів та проектів, здійснює громадський контроль за врахуванням МОН пропозицій та зауважень громадськості.

Детальне ознайомлення із змістом протоколів засідань ГР при МОН та звіту про діяльність ГР при МОН за 2021 рік дає можливість

говорити про недостатньо високу ефективність діяльності ради та відсутність діяльності у сфері юридичної освіти. Так ГР при МОН у 2021 році переважно була зосереджена на сфері освіти дорослих та сфері загальної середньої освіти. В Плані на 2022 рік також не зазначені проекти нормативно-правових актів у сфері юридичної освіти, щодо яких буде здійснена громадська експертиза та не передбачені проекти актів, які слід розробити та прийняти. У 2022 році ГР при МОН збиралась лтише чотири рази, і розглядали лише законопроекти № 7039 та № 7039-1 стосовно освіти дорослих.

Ефективність діяльності таких рад прямо залежить від наявності достатніх інструментів та організаційній і кадровій спроможності здійснювати окреслені повноваження. Водночас низка повноважень мають бути більш детально пропрацьовані. Зокрема це стосується механізмів здійснення ГР громадської антикорупційної експертизи та громадського контролю.

Діяльність громадських рад при інших міністерствах, зокрема Міністерства внутрішніх справ чи Міністерства юстиції також потребують суттєвого вдосконалення.

Наступною формою участі громадськості у процесі формування та реалізації політики у сфері юридичної освіти є громадське обговорення проектів нормативно-правових актів. Так міністерства, які відповідають за формування державної політики оприлюднюють щорічно план консультацій з громадськістю, а також самі проекти нормативно-правових актів для громадського обговорення.

Ще однією формою є діяльність робочих груп та комісій. Оскільки доступ до здобуття правничої освіти, починаючи з 2016 року має свою специфіку через запровадження Єдиного фахового вступного випробування для вступу на правничу магістратуру. В цьому процесі передбачено було функціонування декілька робочих груп та комісій, які переважно складаються із представників громадянського суспільства. Зокрема наказом МОН № 441 [2] передбачені у цьому процесі діяльність колегіальних органів: робочої групи, яка забезпечує розроблення, рецензування та апробацію (за потреби) тестових завдань з метою формування бази тестових завдань для проведення єдиного фахового вступного випробування, фахової комісії, яка ухвалює правильні відповіді та встановлює мінімальну кількість тестових балів, які за виконання завдань відповідного блоку єдиного фахового вступного випробування (блоків ТЗНПК та Право) може отримати вступник із мінімально допустимим рівнем фахової компетентності (далі – поріг «склав/не склав»). У 2022 році замість ЄФВВ була встановлене проведення Магістерського комплексного тесту, в процесі підготовки якого має брати участь також робоча група, яка організовує розроблення, рецензування та апробацію (за потреби) тестових завдань для проведення МТНК і МКТ (блок тестових завдань МКТ «Право»), розробляє і затверджує їх специфікацію тощо. Діяльність цих колегіальних органів на наш погляд не достатньо регламентована на рівні

нормативно-правового регулювання, не визначено порядок їх формування та міру відповідальності за неналежне здійснення повноважень.

Таким чином можна констатувати, що вплив інститутів громадянського суспільства на процесі формування та реалізації державної політики у сфері юридичної освіти є достатньо суттєвим, а представники інститутів громадянського суспільства залучені до процесу вироблення управлінських рішень та розробки проєктів нормативно-правових актів чи їх аналізу. Водночас потребує вдосконалення нормативно-правове регулювання в частині діяльності громадських рад, а також окремих процедур функціонування робочих груп та комісій в процесі формування державної політики у сфері юридичної освіти.

Література:

1. Про затвердження Положення про Громадську раду при Міністерстві освіти і науки України : наказ Міністерства освіти і науки України № 572 від 25 травня 2021 року. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadka-rada/polojenu/Polozhennya.HR.MON-572-25.05.21_26_05.pdf

2. Про затвердження Порядку організації та проведення вступних випробувань, що проводяться з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання для вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України № 441 від 5 квітня 2019 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0446-19#Text>

3. Про затвердження Порядку проведення у 2022 році магістерського тесту навчальної компетентності та магістерського комплексного тесту : наказ Міністерства освіти і науки України № 574 від 20 червня 2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0734-22#Text>